

LEDER-OG NETVÆRKS KONFERENCE FOR KRISTNE OG MUSLIMER I DANMARK 2023

10.-11. NOVEMBER 2023

HVIDOVRE

TEMAER FOR KMS-KONFERENCER

- 2023** Køn, spiritualitet og religion
- 2022** Hvem er de unge? Unges religiøsitet og identitetsdannelse
- 2021** Tolerance og lokale initiativer
- 2020** Religiøsitet og faglighed i velfærdssamfundet
- 2019** Kendskab, venskab og fællesskab i trosmødet
- 2018** Grænserne i trosmødet
- 2017** Religion og digital dannelse
- 2016** Helligskrifter og demokrati
- 2015** Unges identitetsdannelse - medborgerskab og modborgerskab
- 2014** Religion som ressource og udfordring i det offentlige rum
- 2013** Skal vi arbejde for et Samarbejdsråd for tros- og livssynssamfund i Danmark?
- 2012** Ny religionslov i Danmark? Vilkår og rammer for trossamfundenes virke
- 2011** Teologisk uddannelse i Danmark
- 2010** Selvkritik hos kristne og muslimer - og forholdet til ekstern kritik
- 2009** Sammen i Danmark - med forskelle og ligheder
- 2008** Religion i frihed - frihed i religion
- 2007** Naboskab og medborgerskab
- 2006** KMS etableres

RAPPORT FRA KONFERENCE
FOR KRISTNE & MUSLIMSKE LEDERE
I DANMARK 2023

KØN, SPIRITUALITET & RELIGION

D. 10.-11. NOVEMBER 2023

HVIDOVRE

Indhold

Forord	s. 1
Program for konferencen	s. 3
Læsning fra Koranen og Bibelen	s. 4
Maria/Maryam og Abraham/Ibrahim - hvad fortæller de to religiøse figurer os om køn i dag?	s. 6
Hvordan kan vi forstå den religiøse kønsforskel?	s. 8
KMS Styregruppen 2023	s. 16
Tak for støtten	s. 17
Deltagerliste og fællesbillede	s. 18
Basis for KMS	s. 20
Valg og udpegningsprocedure for kristne og muslimer til KMS Styregruppen	s. 21
Sekretariatsbistand fra F&R	s. 22

Forord

Ane Kirstine Brandt
Generalsekretær
Folkekirke & Religionsmøde

Årets konference i Kristent-Muslimsk Samtaleforum (KMS) blev afholdt med Dansk Muslimsk Union (DMU) som værter. I de flotte lokaler i Hvidovre blev deltagerne mødt med varm gæstfrihed og forrygende beværtning.

DMU blev stiftet i 2004 og er i dag vokset til at være den største muslimske paraplyorganisation i Danmark. DMU repræsenterer 82 muslimske foreninger og herigennem 55.000 medlemmer af disse foreninger. DMU ledes i det daglige af generalsekretær Ahmet Deniz, som også bød velkommen til årets KMS-konference.

Tema og program

”Køn, spritualitet og religion” var temaet for årets konference – for første gang i KMS’ historie. Forud for valg af tema og tilrettelæggelse af program går en omhyggelig proces, hvor KMS’ styregruppe samtaler og samarbejder om, hvordan årets konference skal se ud. I KMS er vi ikke bange for at mødes i et uenighedsfællesskab – og køn repræsenterer et felt, hvor der er forskellige holdninger. Ikke kun imellem repræsentanter for de to religiøse traditioner, men også indenfor den enkelte trosretning. Det var derfor vigtigt for styregruppen at sammensætte et program med plads til flere forskellige stemmer. På konferencen var det ønsket på den ene side at undersøge, hvordan synet på køn kommer til udtryk i vores religiøse traditioner samt på den anden side, hvordan mennesker af forskelligt køn forholder sig til religion og spiritualitet. Det blev bl.a. til en panelsamtale under overskriften: ”Maria/Maryam og Abraham/Ibrahim – hvad fortæller de to religiøse figurer i Bibelen og Koranen os om køn i dag?”

Når noget er på spil

Kristent-Muslimsk Samtaleforum er en begivenhed, som deltagere ønsker at deltage i år efter år. At tale *med* hinanden og ikke *om* hinanden er vigtigt og tiltrængt – og det er en vigtig del af traditionen til KMS-konferencerne, at skaren af deltagere repræsenterer en bred vifte af forskellighed.

En almindelig middag skal helst forløbe uden store skænderier, og gæsterne skal ikke gå hjem for tidligt på grund af uvenskab eller kedsomhed.

Således er der mange ligheder imellem en privat middag og en KMS-konference.

Som vært er man glad for, at gæsterne kommer til tiden, og at de fleste bliver konferencen ud. Gæsterne skal helst kunne lide maden og stemningen. Og det kunne vi i den grad også hos Dansk Muslimsk Union, hvor betjening og forplejning var af ypperste kvalitet – og gæstfriheden ikke til at overse.

Men al samtale, alle møder og al dialog kan i sagens natur ikke være lige rolig.
Når noget er på spil –
Når noget betyder noget –
Når den anden tager fejl –
Når den anden glemmer at lytte –
Så kan det være nødvendigt eller i hvert fald føles umuligt ikke at afbryde, tale højt og vise sin uenighed.
Og det skete også på årets konference.

Det skal selvfølgelig ikke overgøres eller blive til et ideal i sig selv, men det viser dog også respekt for den anden, for den man samtaler med.

Respekt; at man faktisk ønsker, at den anden forstår, hvad man mener – at man ikke bare er ligeglad.

Respekt; at man viser, at man ønsker samtalen – og ikke blot samtaler med dem, man på forhånd ved, at man er enige med.

Respekt; at man viser, at man gerne vil fortsætte samtalen.

Stilheden kan også bære dialog

Dialog er ikke kun ord. Der er også erkendelser at hente ved at lytte. På denne konference valgte styregruppen at afholde et minuts stilhed:

”Nu har vi været opdelt i to grupper til bøn i respekt for, at vi er forskellige.

Nu er vi samlet igen. Og i den ånd vil vi nu – sammen – holde et minuts stilhed for de døde civile israelere og palæstinensere og deri også efterleve og markere vores konferences fællesskab og formål”.

Samtale var der på årets konference mest af – i tråd med traditionen i KMS. Men stilheden kan også bære dialog.

PROGRAM

KMS-KONFERENCEN 2023

Fredag d. 10. november 2023

Fra

15:00 Ankomst til Dansk Muslimsk Union, Biblioteksvej 68A 2650 Hvidovre
Registrering, nøgleudlevering til Scandic, kaffe & te

16:00 Velkomst og åbning af konferencen
v. formandskabet for Kristent-Muslimsk Samtaleforum Jens Christian Bach Iversen og Fatmana Yurttas

Præsentation ved bordene

Recitation af Bibelen og Koranen
v. Dursun Kemal Aydiner og Sr. Maria Lioba

Lokal velkomst
v. Ahmet Ihsan Deniz

16:45 Tid til bøn

17:00 Maria/Maryam og Abraham/Ibrahim – hvad fortæller de to religiøse figurer os om køn i dag?
Fagligt panel v. Marianne Aagaard Skovmand, Søren Holst, Anna Mirjiam Kaschner, Imran bin Munir Husayn, Hasib Nasiri og Zainab Nasrati

19:00 Aftensmad og fællesbillede

20:00 Fagligt panel fortsat, samtale ved bordene, i plenum og med panelet

Lørdag d. 11. november 2023

09:00 Oplæg om mænds og kvinders tilgang til religion (inkl. kaffepause og spørgsmål fra salen)
v. Brian Arly Jacobsen, lektor i religionssociologi, Københavns Universitet

10:30 Pilgrimsvandring til den muslimske begravelsesplads i Brøndby
Oplæg på begravelsesplads v. Ahmet Ihsan Deniz og Ahmet Polat

12:30 Tid til bøn

12:45 Frokost og valg
Leder af valg blandt kristne: Formand Jens Christian Bach Iversen
Leder af valg blandt muslimer: Næstformand Fatmana Yurttas

Tak for i år

Læsning fra Koranen og Bibelen

Sura Ibrahim, vers 35-41

Dursun Kemal Aydiner

Imam, Roskilde Din Görevlisi

35. Og (husk) da Ibrahim sagde: Min Herre! Gør denne by til et trygt sted, og hold mig og mine sønner borte fra at tilbede afguder.

36. Min Herre! Disse (afguder) har vildledt mange mennesker. Den som følger mig, hører til (hos) mig, og hvis nogen går imod mig, så er Du sandelig tilgivende, nådefuld.

37. Vor Herre! Sandelig, jeg har bosat noget af mit afkom i den ufrugtbare dal, ved siden af Dit hellige hus. Dette, vor Herre, for at de må forrette bønnen. Gør du menneskers hjerter velvillige over for dem. Og forsyn dem med frugter til underhold, sådan at de må blive taknemmelige.

38. Vor Herre! Sandelig, hvad vi end skjuler eller gør synligt, det ved Du. Og intet som helst kan hemmeligholdes for Allah, hverken på jorden eller i himlene.

39. Al pris kommer til Allah alene, som på trods af (min) alderdom gav mig Ismail og Ishaq. Sandelig, min Herre er althørende over for min bøn.

40. Min Herre! Gør mig og mine efterkommere til udførere af bønnen. Vor Herre, godtag min bøn (du'a).

41. Vor Herre! Tilgiv mig og mine forældre og alle troende den dag, hvor regnskabet skal gøres op.

Lukasevangeliet kap. 1, 26-56:

Maria Lioba

Søster, Katolsk Søsterforbund

37. *Thi intet er umuligt for Gud."*
 38. *Da sagde Maria: "Se, jeg er Herrens tjenerinde. Lad det ske mig efter dit ord!" Så forlod englen hende.*
 39. *I de dage brød Maria op og skyndte sig til en by i Judæas bjergland;*
 40. *Hun gik ind i Zakarias' hus og hilste Elisabeth.*
 41. *Da Elisabeth hørte Marias hilsen, sprang barnet i hendes liv, og hun blev fyldt med Helligånden*
 42. *Og råbte med høj røst: "Velsignet er du blandt kvinder, og velsignet dit livs frugt!*
 43. *Hvordan kan det forundes mig, at min Herres mor kommer til mig?*
 44. *For da lyden af din hilsen nåede mine ører, sprang barnet i mig af fryd.*
 45. *Salig er hun, som troede; for det, som er talt til hende af Herren, skal gå i opfyldelse."*
 46. *Da sagde Maria: Min sjæl ophøjer Herren,*

47. og min ånd fryder sig over Gud, min frelser!
48. Han har set til sin ringe tjenerinde. For her- efter skal alle slægter prise mig salig,
49. thi den Mægtige har gjort store ting mod mig. Helligt er hans navn,
50. og hans barmhjertighed mod dem, der frygter ham, varer i slægt efter slægt.
51. Han har øvet vældige gerninger med sin arm, splittet dem, der er hovmodige i deres hjertes tanker;
52. Han har styrtet de mægtige fra tronen, og han har ophøjet de ringe;
53. sultende har han mættet med gode gaver, og rige har han sendt tomhændet bort.
54. Han har taget sig af sin tjener, Israel og husker på sin barmhjertighed
55. – som han tilsagde vore fædre – mod Abraham og hans slægt til evig tid.
56. Maria blev hos hende hen ved tre måneder og vendte så hjem.

Panelamtale: Maria/Maryam og Abraham/Ibrahim - hvad fortæller de to religiøse figurer os om køn i dag?

Fagligt panel:

- Ph.d.-studerende ved Uppsala Universitet **Hasib Nasiri**
- Mufti og kandidat i islamiske studier **Imran Bin Munir Haysayn**
- Religiøs underviser og debattør **Zainab Nasrati**
- Præst og ph.d. **Marianne Aagaard Skovmand**
- Lektor i Det Gamle Testamente på Københavns Universitet **Søren Holst**
- Priorinde og sekr. for den nordiske katolske bispekonference **Søster Anna Mirijam Kaschner**

Find paneldeltagernes oplæg som podcast via vores hjemmeside eller vores Spotify-kanal:

<https://www.religionsmoede.dk/fordybelse/podcast-webinarer>

<https://open.spotify.com/show/11BmtvCa1qZVcbAvkFKmJf>

Hvordan kan vi forstå den religiøse kønsforskel?

Brian Arly Jacobsen
Lektor og ph.d.
Københavns Universitet

På konferencen holdt lektor Brian Arly Jacobsen oplæg om den religiøse kønsforskel. Oplægget gjorde os klogere på, hvordan mænd og kvinder optræder forskelligt i data om religion på verdensplan. Her kan du læse Brian Arly Jacobsens artikel på baggrund af oplægget.

I dag taler vi om ligestilling som politisk og måske også religiøst ideal. Men i religionsforskningen finder vi hele tiden kønsforskel – og ikke lighed i vores data. Igen og igen viser videnskabelige undersøgelser, at kvinder er mere religiøse end mænd.

Det er en alment accepteret kendsgerning i religionssociologien, at mænd er mindre religiøse end kvinder, da det er en empirisk kendsgerning, der kan findes næsten alle steder i verden. De engelske religionsforskere Steve Bruce og Marta Trzebiatowska har i deres bog *Why are women more religious than men?* fra 2012 undersøgt dette fænomen for at kaste lys over data, som viser, at kvinder er mere religiøse end mænd. De kommer frem til, at svaret ikke er entydigt, men kræver flere forklaringer. Forskerne går til emnet ved at bruge kvantitativt materiale, såsom World Value Survey og lignende undersøgelser, som tager højde for geografiske og kulturelle forskelle. Studiet identificerer forskellige faktorer, der har særlig betydning for kvinders religiøsitet. Den mest markante faktor viser, at moderniseringens forandringer først og fremmest slog igennem hos mændene, og først nu for alvor hos kvinderne. Trzebiatowska og Bruce foreslår derfor, at religiøse kønsforskelle må ses som et produkt af historien, og derfor kan disse forskelle også ændre sig over tid.

Uanset om det er et spørgsmål om kirkegang, bøn eller indholdet af religiøs tro, synes kvinder at være mere religiøse end mænd (jf. f.eks. undersøgelser af socialpsykologerne Benjamin Beit-Hallahmi og Michael Argyle eller af religionssociologerne Tony Walter og Grace Davie). Den største kilde til uenighed handler om at etablere et tilfredsstillende teoretisk grundlag, der besvarer spørgsmålet om, hvorfor kønsmæssige religiøse forskelle kan observeres mellem mænd og kvinder.

De store kirkeretninger viser det største fald i mænds tilhørsforhold og deltagelse – en tendens som de uafhængige pinsekirker og den ortodokse kirke dog har været i stand til at modstå. Et eksempel på fald i mænds tilhørsforhold er den danske folkekirke, som viser en klar kønsmæssig forskel i henhold til medlemskab.

Medlemskab af folkekirken

Den 1. januar 2023 var 72,1 pct. af befolkningen, ifølge Danmarks Statistik, medlem af folkekirken. De sidste ti år er medlemstallet i gennemsnit faldet med ca. 0,7 procentpoint hvert år. Langt flere kvinder end mænd er medlem og forskellen er blevet større de seneste år. Hvor 76,4 pct. af den mandlige del af befolkningen var medlem af kirken i 2014, er tallet faldet til 69,7 pct. i 2023. For kvindernes vedkommende var 80,4 pct. medlemmer i 2014 mens 74,5 pct. er medlem i 2023. Det betyder altså, at medlemsnedgangen for mændene var 7,4 procentpoint i den 10-årige periode mens den for kvinderne 'kun' var på 6,6 procentpoint. En del af forklaringen på medlemsforskellen i køn skyldes, at kvinder generelt lever længere end mænd, men det er langt fra hele forklaringen, da den generelle demografiske forskel på mænd og kvinder viser, at der kun er lidt flere kvinder (50,5 %) end mænd (49,5 %).

Den danske Værdiundersøgelse 2017

Ser vi på undersøgelser af tro og praksis inden for næsten alle spørgsmål vedrørende religiøs overbevisning ser vi en tydelig forskel mellem mænd og kvinder. Resultaterne fra Den Danske Værdiundersøgelse 2017 kan ses i tabellen nedenfor.

Table 1. Kønsforskelle i religiøsitet, Danmark 2017 (%)

	Mænd	Kvinder	P-værdi
Troende menneske	51	68,2	***
Ikke-troende	35,1	25,1	***
Ateist	13	5,6	***
Tro på Gud	46,8	61,6	***
Tro på Paradis	14,6	19,4	***
Tro på liv efter døden	28	44,1	***
Tro på helvede	8,2	7,6	***
Tro på reinkarnation	17,2	26	***
Kirkegang mindst én gang om måneden	8,1	10,7	***
Beder til Gud mindst en gang om ugen, bortset fra ved gudstjenester?	12	19,5	***
Gud spiller en stor eller meget stor rolle i livet	10,4	13,3	***
Medlemskab af folkekirken eller et andet trossamfund	80,1	86,1	***
Der er en personlig Gud	12,7	15,9	***
Der er en særlig åndelig kraft	30,6	46,5	***
Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro	20,2	20	***
Jeg tror ikke der er nogen åndelig kraft eller personlig Gud	35,9	17,1	***
Hvor stor tillid har du til Den danske folkekirke?	58,5	67,6	***

Analysen af tallene viser, at afvigelserne holder i alle aldersgrupper. Kvinder ser typisk sig selv som mere troende; de tror generelt mere på centrale dogmer i kristendommen samt på reinkarnation, der dog ikke er en del af den kristne lære. De eneste dogmer, hvor mænd og kvinder nærmer sig hinanden, eller hvor mænd ligefrem overgår kvinderne, er i spørgsmålet om tro på helvede og tro på synd. Det er et trosmønster, man også genkender fra andre vestlige lande. Forskellige undersøgelser viser, at uafhængigt af graden af tro er der forskel på, hvad mænd og kvinder tror på. Hvis kvinder bliver bedt om at beskrive den gud, de tror på, koncentrerer de sig lidt mere om en kærlig gud og begreber som trøst og tilgivelse, mens mænd er tilbøjelige til at henvise til en gud, som er magtfuld, beregnende og kontrollerende.

Den dimension af det religiøse liv, hvor forskellene mellem kvinder og mænd er størst, er i forhold til individuel religiøs praksis – eksempelvis trosdogmer, bøn og kirkegang (jf. tabellen ovenfor).

International data

Den kønsforskelle, som vi tidligere så i danske undersøgelser, bekræftes i høj grad af udenlandske studier. Der er lavet store survey-undersøgelser på tværs af lande, der måler folks religiøsitet på baggrund af køn. Her kan der være metodiske problemer, fordi vi ikke har data fra alle lande eller indsamlingen er mangelfuld. Det kan også være svært at måle religiøsitet, især fordi der blandt jødiske og muslimske befolkninger er en større fokus på ortopraksi blandt mænd og ikke kvinder. Desuden praktiseres religion lige så meget i aktiviteter udenfor synagoge og moské. Derfor kan det være sværere at måle religiøs praksis. Men generelt har man spurgt til, om folk identificerer sig som religiøse, og her

betragter flere kvinder sig som religiøse på tværs af samfundsformer og religioner – et resultat som altså er på linje med det, vi så for Danmark.

I USA er kvinder mere tilbøjelige end mænd til at anse religion som meget vigtig (60% mod 47%), bede dagligt (64% mod 47%), og deltage i kirke ugentligt (40% mod 32%), baseret på en 2014 undersøgelse af Pew Research Center. Denne tendens har ført til ændringer i kirkernes æstetik og aktiviteter i USA for at tiltrække flere mænd, herunder mandlige fællesskaber og relationer, som vist i nogle megakirker. Pew Research Center's globale undersøgelse fra 2010 viste, at 83,4% af kvinder globalt identificerer sig med en religion, sammenlignet med 79,9% af mænd, hvilket udgør en forskel på 3,5 procentpoint og betyder, at cirka 97 millioner flere kvinder end mænd har et religiøst tilhørsforhold. Religiøst engagement måles også gennem deltagelse i gudstjenester. Kristne kvinder rapporterer ofte højere ugentlig kirkegang end mænd, men blandt muslimer og ortodokse jøder er mænd mere tilbøjelige til at deltage regelmæssigt i moskeer eller synagoger. Dette skyldes især religiøse normer, som prioriterer mænds deltagelse i disse samfund. Eksempelvis kræver ortodoks jødedom en minyan (quorum) på mindst 10 mænd for fælles gudstjeneste, og i de fleste muslimske samfund forventes mænd at deltage i fællesbøn om fredagen.

Globalt set varierer kirkegangen: Kvinder rapporterer højere ugentlig fremmøde i 30 af 81 lande (mest kristne) undersøgt af Pew Research Center, mens mænd rapporterer højere fremmøde i 28 lande (mest muslimske). I de resterende 23 lande er forskellen mellem kønnene ikke statistisk signifikant.

Teoretiske forklaringer på kønsforskelle

På trods af det hastigt voksende videnskabelige arbejde om religion og køn er det ganske lidt litteratur, der har behandlet spørgsmål om, hvorfor kvinder er mere religiøse end mænd. Flere forskningsresultater er modstridende, og konklusioner stammer sommetider ikke fra data, men fra ideologisk eller religiøst baserede antagelser om køn.

Hvis vi kigger på teoretiske forklaringer, kan man som sagt snakke om et spektrum mellem de biologiske – kvinder og mænd er væsensforskellige i kraft af deres biologi – og de sociologiske forklaringer – kønsforskellen skyldes samfundets kønsbetonede socialisering.

1) I den sociologiske ende af spektret finder vi teorien om risikovillighed. Her går man ud fra, at det at melde sig ud af en religion indebærer en risiko, som mænd er mere villige til at tage end kvinder. Det lyder måske underligt, men ny forskning på området peger faktisk på, at der i de fleste samfund er en række sociale sanktioner imod de individer, der stiller sig udenfor religiøse fællesskaber. Derfor kan man godt forstå det at være uden religiøs tilknytning som risikofyldt. Ligesom sociale sanktioner kan ramme kvinder hårdere, hvis de vælger religiøse fællesskaber fra. I en dansk kontekst ved vi også, at de mennesker, der melder sig ud af folkekirken, typisk er unge mænd i København med lange uddannelser.

2) I den anden ende af spektret har vi de biologiske forklaringer om overlap mellem kvindelige og religiøse aktiviteter. Den tager udgangspunkt i kvinder og mænds biologi. Altså f.eks. det at kvinder føder børn placerer dem i en omsorgsrolle, hvor de både varetager familien og børnenes religiøse socialisering, ligesom de har ansvar for meget omsorgsarbejde generelt. Pointen er her, at omsorgsområdet har mange overlap med religion. Det har det både historisk set, men også i den nære familie, hvor fødsel, død og livets overgangsfaser er områder, hvor kvinder og religion ofte mødes. Dette er en anden forklaring på, hvorfor kvinder er mere religiøse end mænd.

Karl Marx beskrev religion som et udtryk for og en protest mod reel lidelse: "Religion er det undertrykte menneskes dybe suk, hjertet i en hjerteløs verden, sjælen under leveforhold uden sjæl. Det er opium for folket". Han så religion som en reaktion på socialt betinget lidelse, hvor de mest sårbare individer søger trøst i religion. Dette perspektiv inspirerede teorien om deprivations-kompensation, som foreslår, at religion kompenserer for forskellige former for afsavn, herunder økonomisk og kønsmæssig ulighed. Kvinder kan f.eks. søge kirkens støtte i økonomisk nød, især i lande med svage velfærdssystemer.

Indenfor den feministiske teori og forskning er der lavet flere forskningsprojekter om kvinder i religion. Her er tendensen generelt at fokusere enten på udnyttelse eller på innovation, snarere end på den rutinemæssige religiøse praksis i kvinders hverdagsliv (læs mere hos den amerikanske religionssociolog William Swatos' Gender and Religion, 1994).

Benjamin Beit-Hallahmi og Michael Argyle diskuterede i 1997 seksuelt afsavn blandt kvinder, hvor religion kan virke kompenserende. De påpeger kvinders historiske begrænsninger i at udtrykke seksualitet og foreslår en mulig forbindelse mellem dette og deres deltagelse i religiøse aktiviteter.

En anden forklaring fokuserer på kristendommens budskab, der kan tiltale kvinder med lavere social status, da det understreger Guds lige kærlighed til alle. Kvinders udelukkelse fra magtpositioner i samfundet og i kirken kan dog også motivere dem til at søge mere egalitære religiøse fællesskaber eller forlade religiøse grupper helt. Dette gør forklaringen kompleks, da den både indeholder elementer af tiltrækning og frastødning i forhold til religion.

Opsummerende afslutning

Denne artikel har udforsket det vedholdende fænomen, at kvinder generelt er mere religiøse end mænd, et mønster der observeres globalt på tværs af forskellige samfund og religioner. Selvom dette mønster er bredt anerkendt og understøttet af omfattende empirisk data, forbliver det en kompleks og flerdimensionel udfordring at forklare de underliggende årsager.

Forskning tyder på, at denne kønsmæssige forskel i religiøsitet kan være forbundet med historiske, sociale og kulturelle faktorer, som har forskellig indvirkning på mænd og kvinder. Kvinders større religiøsitet er muligvis primært et resultat af deres sociale rolle i familie og omsorgsarbejde, der historisk har været tæt knyttet til religiøse værdier og praksisser, dvs. socialisering er forklaringen. Denne forklaring antyder, at religiøse normer og aktiviteter ofte overlapper med traditionelle kvindelige roller i samfundet.

Teoretiske rammer som Karl Marx' syn på religion som en reaktion på social lidelse og deprivation samt diskussioner om seksuelt afsavn og kvinders begrænsede seksuelle udtryksmuligheder, tilbyder yderligere indsigt. Disse perspektiver antyder, at religion kan fungere som en kilde til trøst, empowerment og identitet for kvinder, især i samfund, hvor de står over for forskellige former for marginalisering og undertrykkelse.

Mens feministiske teorier har udfordret og udvidet vores forståelse af kvinder (og mænd) i religion, har de ofte fokuseret på enten udnyttelse eller innovation, snarere end den mere rutinemæssige religiøse praksis i kvinders hverdagsliv. Dette peger på behovet for yderligere forskning, der kan udforske mere nuancerede aspekter af kvinders religiøsitet.

Samlet set antyder den nuværende forskning, at kønsforskelle i religiøsitet er dybt indlejrede i en kompleks blanding af sociale, kulturelle, økonomiske og psykologiske faktorer. Der er behov for fortsat forskning for at uddybe vores forståelse af disse dynamikker og deres forandringer over tid. Mens nogle forskningsresultater tyder på en mulig udligning af kønsmæssige forskelle i religiøsitet i nogle samfund, forbliver dette et åbent og debatteret spørgsmål i det akademiske miljø. Den fortsatte udvikling indenfor dette forskningsfelt vil utvivlsomt give vigtige indsigter i forholdet mellem køn og religion i nutiden og fremtidens samfund.

KMS STYREGRUPPEN 2023

Jens Christian Bach Iversen, formand

Folkekirke og Religionsmøde

Fatmana Yurttas, næstforkvinde

Valgt på konferencen 2022/Odense Privatskole

Berit Schelde Christensen

Folkekirke og Religionsmøde

Safia Auode

Scandinavian Council for Relations

Ismael Celik

Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse

Omar Al-Khatib

Dansk Muslimsk Union

Sigurd Sverre Stangeland

Danske Kirkers Råd/Den Katolske Kirke

Palle Flyger

Danske Kirkers Råd/Frikirkerne

Adrian Rasmus Friis

Valgt på konferencen 2022/Lolland-Falster Stiftsråd

NN

Imam Ali Moskeen

TAK FOR STØTTEN

Tak til følgende organisationer, som har ydet støtte til afholdelse af KMS-konferencen 2023:

Aalborg Stift

Aarhus Stift

Dansk Muslimsk Union

Den katolske Kirke i Danmark

Dialog Forum

Fyns Stift

Grundtvigsk Forum

Haderslev Stift

Helsingør Stift

Københavns Stift

Lolland-Falsters Stift

Ribe Stift

Viborg Stift

DELTAGERLISTE

Abdul Wahid Pedersen
Abidah Ashraf
Adnan Bacak
Adrian Rasmus Friis
Ahmet Ihnsan Deniz
Ahmet Polat
Alexander Hummelose
Aminah Ishaq Rana
Anas El
Ane Kirstine Brandt
Anette Dragsdahl
Sr. Anna Mirijam Kaschner
L. Sr. Anna Stefanie
Anouar Touimi
Asya Sarikaya
Basri Kurtis
Burak Kilic
Cem Saqi
Stine Riegels Læsøe
David Varming Winsløw
Esra Alici Pedersen
Fatma Sara Küçükakin

Dansk Islamisk Center
Muslimernes Fællesråd
Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse
Lolland-Falster Stift
Dansk Muslimsk Union
Etnisk Ressourceteam
Folkekirke & Religionsmøde
Mihaj Ul-Quran
Muslimsk Ungdom i Danmark
Folkekirke & Religionsmøde
Helsingør Stift
Den Katolske Kirke/ oplægsholder
Katolsk Søsterforbund
Scandinavian Council For Relations
Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse
Det Albanske Trossamfund i Danmark
Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse
Dialog Forum
Den Katolske Kirke
Roskilde Stift
Uafhængig
Dialog Forum

Fatmana Yurttas
Gafar Rusiti
Gerrit Marseille
Hasib Nasiri
Henrik Sonne Petersen
Imran bin Munir Husayn
Ingrid Ank
Ismail Celik
Jan Asmussen
Jens Christian Bach Iversen
Jesper Hougaard Larsen
Julie Birgitte Damlund
Jørgen Degn Bjerrum
Jørgen Thaarup
Karen Huus
Kemal Aydiner
Kirsten Münster
Lasse Winther Jakobsen
Laura Petersen
Linh Thanh Thuy Nguyen
Lucas Skræddergaard
Magrethe Vestergaard

0

Odense Privatskole
 Den Centrale Albanske Moske
 Frelsens Hær
 Uafhængig/ oplægsholder
 Dansk Missionsråd
 Islam Akademiet/ oplægsholder
 Grundtvigsk Forum
 Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse
 Helsingør Stift
 Folkekirke & Religionsmøde
 Odense Stift
 Københavns Stift
 Helsingør Stift
 Metodist Kirken
 Århus Stift
 Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse
 Haderslev Stift
 KFUM-Spejderne
 Fredens Hus
 Danmarks Unge Katolikker
 Det Mellemkirkelige Råd
 Fredens Hus

Sr. Maria Lioba
Mariam Bahadur
Marianne Christiansen
Marianne Skovmand
Mohamed Azzouzi
Mogens Sloth Nielsen
Murtada Alshawi
Nuray Seyma Kilic
Omar Al-Khatib
Paneeraq Siegstand Munk
Peter Birch
Peter Sode Jensen
 Rene Askbo
 Safia Aoude
 Shaymaa Najjar
 Sigurd Sverre Stangeland
 Søren Holst
 Urfan Zahoor Ahmed
 Valdemar Mahon Ringsmose
 Vivi Andersen
 Zainab Nasrati

Katolsk Søsterforbund
 IChange
 Haderslev Stift
 Fyns Stift/ oplægsholder
 Imam Malik Institutet
 Roskilde Stift
 Imam Ali Moskeen
 Hizmet Danmark
 Dansk Muslimske Union
 Kalaallit Nunaanni Ilagijt - Folkekirken i
 Grønland
 Helsingør Stift
 Ribe Stift
 Helsingør Stift
 Scandinavian Council of Relations
 Fredens Hus
 Den Katolske Kirke
 Oplægsholder
 Minhaj Ul-Quran
 Viborg Stift
 Københavns Stift
 Københavns moskeer/ oplægsholder

BASIS FOR KRISTENT-MUSLIMSK SAMTALEFORUM

KMS er et netværk for kristne og muslimske ledere, som er udsprunget af en række årlige konferencer siden 2006.

KMS' formål er at fremme den fælles religionsamtale og værne om og bidrage til udviklingen af det danske samfund som et demokratisk og inkluderende samfund.

KMS' mål er

- at etablere kommunikationskanaler, netværk og relationer, præget af åbenhed og tillid mellem kristne og muslimske ledere
- at identificere, analysere og bearbejde spændingsfyldte problemstillinger
- at tage initiativer, hvor kristne og muslimer i fællesskab kan bidrage til samfundets positive udvikling

KMS' mål søges opnået gennem forskellige former for samvær, samtale og samarbejde mellem kristne og muslimske ledere såsom fælles arbejdsgrupper, seminarer, konferencer, studierejser, udgivelser, pressemeddelelser mv.

KMS består af ledere fra kristne og muslimske trossamfund, organisationer, foreninger mv. i Danmark, som kan tilslutte sig KMS' formål og mål.

Ved den årlige konference nedsættes en styregruppe, som bl.a. planlægger den kommende konference.

Ved konferencer og andre aktiviteter tilstræbes ligelig deltagelse af kristne og muslimer.

VALG- OG UDPEGNINGSPROCEDURE TIL KMS STYREGRUPPEN

Styregruppen består af fem kristne og fem muslimske repræsentanter og har til opgave at lede arbejdet i KMS frem til næste lederkonference, herunder at følge op på den sidst afholdte lederkonferences beslutninger, udstikke tema og rammer for den kommende lederkonference samt evt. tage initiativ til nye tiltag i KMS.

5 kristne udpeges/vælges således:

- 2 personer udpeges af Danske Kirkers Råd efter indstilling fra Den Katolske Kirke og Frikirkerne
- 2 personer udpeges af Folkekirke & Religionsmøde
- 1 person vælges af de tilstedeværende kristne på konferencen blandt de deltagere, som ikke er repræsenteret af ovennævnte organisationer

5 muslimer udpeges/vælges således:

- 1 person udpeges af Dansk Muslimsk Union
- 1 person udpeges af Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse
- 1 person udpeges af Imam Ali Islamisk Center
- 1 person udpeges af Scandinavian Council for Relations
- 1 person vælges af de tilstedeværende muslimer på konferencen blandt de deltagere, som ikke er repræsenteret af ovennævnte organisationer

De organisationer, der bliver repræsenteret i styregruppen, er selv ansvarlige for at udpege suppleanter, hvis de udpegede/valgte styregruppemedlemmer ikke kan deltage i møderne eller må udtræde af styregruppen.

Målet med denne valg- og udpegningsprocedure er dels at sikre en så bred repræsentation i styregruppen som muligt, dels at give flere forskellige muslimske og kristne organisationer mulighed for at blive repræsenteret i styregruppen. Modellen indebærer, at otte (fire kristne og fire muslimer) af styregruppens i alt ti medlemmer bliver udpeget af navngivne organisationer, mens to medlemmer (én kristen og én muslim) bliver valgt blandt opstillede kandidater på lederkonferencen.

Folkekirke & Religionsmøde

Ane Kirstine Brandt

Generalsekretær

Sigrid la Cour Sonne

Teologisk konsulent

Alexander Nygård Hummelose

Studertermedhjælper

Sisse Le Lundskov Aamøe Laursen

Studertermedhjælper

Karoline Marie Dige Donskov

Facilitator KMS

RAPPORTEN ER UDGIVET AF:

Folkekirke & Religionsmøde
Peter Bangs Vej 5B
Bygning 6, etage 3, rum 5
2000 Frederiksberg

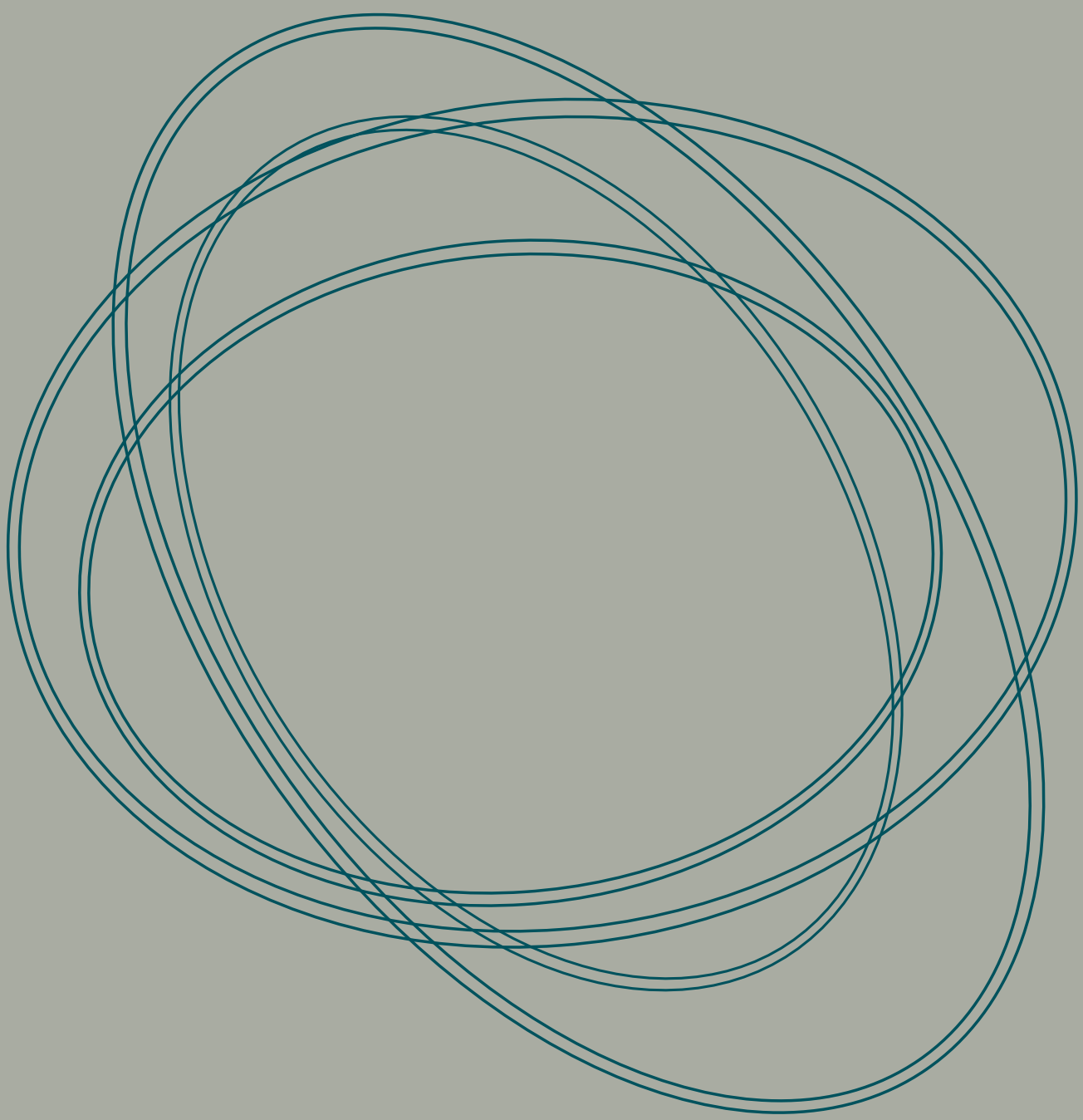
AKBR@km.dk

www.religionsmoede.dk

Denne rapport må kun gengives med
tydelig kildeangivelse.

Rapporten er sammensat og redigeret af:
Ane Kirstine Brandt & Sigrid la Cour Sonne
Layout: Sisse Le Lundskov Aamøe Laursen &
Alexander Hummellose

Fotograf: Sille Arendt
- foto s. 23: Sigrid la Cour Sonne
- foto øverst s. 13: Sisse Le Lundskov

FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE